

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΑ ΕΚ ΧΙΟΥ

ΒΕΣΤΑΡΧΑΙ

Ἡ οἰκογένεια τῶν Βεσταρχῶν εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Χίου, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ αἰῶνας διετερήθησαν.

Οἱ Βεστάρχαι εἶναι γνωστοὶ ἐν Χίῳ ἀπὸ τοῦ 11^{ου} μ.Χ. αἰῶνος. Ὁ Εὐστάθιος Βεστάρχης ἀπαντᾷ εἰς πιττάκιον τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Μονομάχου ¹, εἰς τὴν οἰκογένειαν δὲ ταύτην ἀναφέρεται τὸ μέχρι σήμερον σωζόμενον τοπωνύμιον Βεσταρχᾶτον παρὰ τὸ χωρίον Δαφνῶνα καὶ τὴν περίφημον Βυζαντινὴν Νέαν Μονήν. Οἱ Βεστάρχαι καὶ ἄλλοι μεγάλοι κτηματῖαι τῆς περιφερείας, οἱ Καναβοῦτζαι, οἱ Καρβουήνδες, οἱ Στρατηγοί, οἱ Βεοβρέηδες (ἀπὸ τοὺς ὁποίους προήλθον τὰ τοπωνύμια Καναβοτζίτον, Καρβουνᾶτο, Βεοβεράτο, Στρατηγάτο) συνετέλεσαν πιθανώτατα νὰ πεισθῇ ὁ Κωνσταντῖνος Μονομάχος νὰ ἰδρῦσῃ τὴν ἀνωτέρω Νέαν Μονήν.

Τὸ 1315 ἀναφέρεται ὁ «πρεσβύτερος» Νικόλαος Βεστάρχης, ὁ ὁποῖος καλεῖται ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον νὰ ἔλθῃ μετὰ τοῦ Λέοντος Καλοθέτου εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ νὰ ἐκθέσουν τὰς καταγγελίας ποὺ εἶχαν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου Χίου ². Καὶ ὁ Βεστάρχης οὗτος εἶχε, φαίνεται, καλὴν κοινωνικὴν θέσιν. Εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Βεσταρχῶν ἀνήκει καὶ ὁ πολὺς Λέων Ἀλάτιος, τοῦ ὁποῖου ὁ πατὴρ Νικόλαος Βεστάρχης ἐπεκλήθη τὸ πρῶτον Ἀλάτιος ³. Ἄλλος Νικόλαος Βεστάρχης εἶναι ἱερεὺς εἰς Τζάραν τῆς Δαλματίας τὸ 1627 ⁴. Μιχαήλ, ἱερεὺς Βεστάρχης καὶ διδάσκαλος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὑπογράφει εἰς συνοδικὸν ἔγγραφον τοῦ 1638 ⁵.

Ἰγνάτιος Βεστάρχης ἀναφέρεται εἰς ἐπιστολὴν τοῦ Χίου Κωνσταντίνου Πατρικίου τὸ 1581 ⁶. «Ὁ δομέστικος καὶ ταβουλάριος τοῦ Χίου» Γεώργιος Βεστάρχης ἐγενεν ἔπειτα μητροπολίτης Χίου (1676-1696) καὶ

¹ BZ 14, 1905, 593.

² Miklosich-Müller, Acta 1, 17.

³ Κ. Ἀμάντου, Τὰ γράμματα εἰς τὴν Χίον, 1946, σ. 71.

⁴ Περιοδικὸν τοῦ ἐν Χίῳ Συλλόγου Ἀργέντη 1, 1939, 120.

⁵ J. Aymont, Monuments authentiques de la religion des Grecs, 1708, σ. 331.

⁶ Gabrieli Severi, Epistolæ..., σ. 33.

μετωνομάσθη Γρηγόριος¹. Βεστάρχαι πολλοὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ χωρίον Καλαμωτή², εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Χίου ὑπὸ Γ. Ζολώτα (τ. 1, Π, σ. 292) μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Κοραῆ. Μετὰ τὴν Καταστροφὴν τοῦ 1822 δὲν ὑπάρχουν πλέον Βεστάρχαι εἰς τὴν Χίον.

Καὶ ἔξω τῆς Χίου ἀναφέρονται πολλοὶ Βεστάρχαι³, ὅπως ὁ Βασίλειος Βεστάρχης, « κριτῆς τοῦ βήλου καὶ τῶν Κηβυρραιωτῶν ».

ΚΑΛΟΘΕΤΟΙ⁴

Οἱ Καλόθετοι ἦλθαν εἰς Χίον ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὅπου τὸ πρῶτον ἀναφέρονται. Ὁ Νικόλαος Καλόθετος περιφανῆς στρατηγὸς ἐφορευέθη τὸ 1223 κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ σουλτάνου Ἰκονίου κατὰ τῆς Τραπεζοῦντος⁵.

Ἐνωρὶς ἡ οἰκογένεια τῶν Καλοθέτων προήχθη καὶ συνεδέθη μὲ τὴν ἄρχουσαν κοινωνικὴν τάξιν. Ὁ Θεόδωτος Καλόθετος ὀνομάζεται « θεῖος » τοῦ βασιλέως Βατάτζη, « οἰκείος » αὐτοῦ καὶ διέφυκε διάφορα θέματα, ἔγινε « δούξ » τοῦ θέματος τῶν Θρακησίων, δούξ « τῆς χώρας Πυργίου καὶ Καλῆς », δούξ « τῆς χώρας Μελανουδίου »⁶. Φαίνεται ὅτι κακῶς ἐγράφη ἐνίοτε καὶ Θεόδωρος⁷. « Νικηφόρος εὐτελής ἱερεὺς ὁ Καλόθετος » ἀναφέρεται τὸ 1193 ἐκ Κρήτης⁸. Οἱ Καλόθετοι ὑπῆρξαν συγγενεῖς τῶν Κομνηνῶν, τῶν Παλαιολόγων καὶ τῶν Καντακουζηνῶν. « Ἀνδρέας Κομνηνὸς ὁ Καλόθετος » ἀναφέρεται τὸ 1390⁹. « Γεώργιος Παλαιολόγος ὁ Καλόθετος »¹⁰ καὶ ἄλλοι.

Ὀνομαστὸς λόγιος ὑπῆρξεν ὁ Ἰωσήφ Καλόθετος, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον βαθμηδὸν ἐγνώσθη κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας¹¹. Πρώτη ἔκδο-

¹ Ἑλληνικά, τ. 4, 1931, σ. 56.

² Στ. Καββάδα, Οἱ κώδικες τῆς Χίου, 1950, σ. 38, 73, 80.

³ Παρὰ Ζολώτα, Ἐνθ' ἄνωτ. καὶ Revue numismatique, 1916, σ. 38.

⁴ Τὸ ὄνομα Καλόθετος = καλὸς θετός, υἱὸς ἢ ἄλλος συγγενής. Ὑπάρχει καὶ ὄνομα Δίθετος = δις υἱοθετημένος;

⁵ Α. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, Fontes historiae imperii Trapezuntini, 1897, σ. 121.

⁶ Miklosich - Müller, Acta... 4, 152 καὶ 4, 154 καὶ 4, 208 καὶ 6, 201.

⁷ Miklosich - Müller, Acta 4, 208.

⁸ Miklosich - Müller, 6, 127.

⁹ Miklosich - Müller, 3, 143.

¹⁰ Βλ. περιοδικὸν Γρηγόριον Παλαμᾶν 3, 339.

¹¹ Βλ. καὶ τὸ ἄρθρον Ioseph Calothetos ἐν Dictionnaire de Théologie Catholique, τ. 8, σ. 1522.

σις ἔργου τοῦ Ἰωσήφ περὶ τοῦ βίου Γρηγορίου τοῦ ἀσκήσαντος παρὰ τὴν Νικομήδειαν τὸ 1240 ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ Νέον Ἐκλόγιον τὸ 1803 (σ. 308). Τὰ λοιπὰ ἔργα ἐγνώσθησαν ἀργότερα. Εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν (τ. 4, 1884, σ. 221) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Δανιὴλ Στεργιάδου πίναξ λόγων τοῦ Καλοθέτου κατὰ Βαρλαάμ καὶ Γρηγορίου Ἀκινδύνου ἐκ χειρογράφου τῆς μονῆς Παντοκράτορος τοῦ Ἄθω. Ἄλλος κῶδιξ περιέχων λόγους καὶ ἄλλα ἔργα τοῦ Ἰωσήφ Καλοθέτου περιεγράφη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ν. Βέη εἰς τὸ ΒΖ (τ. 17, 1908, σ. 86). Αὐτ. γίνεται λόγος καὶ περὶ Καλοθετῶν. Εἰς τὸ περιοδικὸν Θρακικά (τ. 13, 1940, σ. 59) ἐδημοσιεύθη «βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἀθανασίου συγγραφεὶς παρὰ τοῦ τιμιωτάτου Ἰωσήφ μοναχοῦ τοῦ Καλοθέτου». Ἐπιστολὴν τοῦ Βαρλαάμ, «Ἰωσήφ (=Ἰωσήφ) Καλοθέτῳ» ἐδημοσίευσεν ὁ Schirò εἰς τὸ Archivio Storico per la Calabria e la Lucania (τ. 2). Ὁ Βαρλαάμ, ὁ ἐκ Καλαβρίας ἀνήσυχος οὗτος Ἕλληγ, δὲν εἶχε μόνον μὲ τὸν Ἰωσήφ Καλόθετον ἀλληλογραφίαν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἄλλον Καλόθετον, τὸν Ἀλέξιον¹, συγγενῆ ἴσως τοῦ ἀνωτέρω. Οἱ Καλόθετοι οὗτοι ἠσχολήθησαν μὲ τὰ ζητήματα τὰ ἡσυχαστικὰ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος.

Ὄνομαστός εἶναι ὁ ἐν Χίῳ Λέων Καλόθετος, συγγενῆς τῶν Καντακουζηνῶν², ὅστις εἰργάσθη πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Χίου ἀπὸ τοὺς Γενοσάτας Ζαχαρίας τὸ 1329 καὶ ὤρισθη ἔπειτα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ τρίτου ἄρχων Φωκαίας. Καὶ ἄλλοι Καλόθετοι ἀναφέρονται εἰς Χίον³. Περὶ τοῦ Λέοντος Καλοθέτου καὶ ἄλλων Καλοθέτων ἔγραψεν ὁ Dölger⁴.

Εἰς πρόσταγμα Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου⁵ τοῦ 1407 ὀνομάζεται ὁ Ἀντώνιος Καλόθετος «οἰκεῖος» τοῦ αὐτοκράτορος. «Σφραγὶς ταπεινοῦ Μανουὴλ Καλοθέτου» ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Κωνσταντοπούλου εἰς τὴν Διεθνή Ἐφημερίδα Νομισμ. Ἀρχαιολογίας (τ. 9, 1906, σ. 51) πβ. Ἑλληνικά τ. 6, 1933, σ. 92). Αὐτόθι καὶ περὶ ἄλλων Καλοθέτων.

Οἱ Καλόθετοι σώζονται μέχρι σήμερον⁶, εἶχαν δὲ πάντοτε πολλοὺς γενεαλογικοὺς κλάδους.

¹ Migne, PG, τ. 151, στ. 1309. Αὐτ. στ. 1281 ἐπιστολὴ τοῦ Καλοθέτου πρὸς τὸν Βαρλαάμ. Εἰς τὸ λατινικὸν κείμενον γράφεται κακῶς Calochetus ἀντὶ Calothetus.

² Καντακ. 1, 371.

³ Βλ. Γ. Ζολώτα, Ἱστορία τῆς Χίου, τ. 1, II, 1923, σ. 333. Τὴν μελέτην τοῦ Α. Λαυριώτου περὶ Καλοθέτων τῆς Χίου εἰς τὴν Ἑβδομαδιαίαν Ἐπιθεώρησιν τοῦ Νεολόγου, 1892-1893, δὲν εἶδον.

⁴ Facsimile byzantinischen Kaiserurkunden, σ. 99.

⁵ Acta praesertim graeca Rossici in Monte Athos monasterii, 1873, σ. 186.

⁶ Εἰς τὴν ἐφημερίδα Βῆμα 10 Ἰανουαρίου 1952 ἀναφέρεται ὁ θάνατος Κωνσταντίνου Καλοθέτου.

Καλόθετοι ἀναφέρονται μεταξὺ τῶν εὐγενῶν Κερκύρας τὸ 1672¹. Εἰς τὸ Νέον Μαρτυρολόγιον σημειοῦται « ὁ μέγας πρωτοπαπᾶς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὁ ἐπονομαζόμενος Καλόθετος ».

Οἱ οἰκογενειακοὶ κλάδοι τῶν Καλοθέτων ἀνέδειξαν πολλοὺς ἱερεῖς, τοὺς ὁποίους δὲν ἀναφέρομεν ἐνταῦθα. Ἐσημειώσαμεν ὀλίγους ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀντιπροσώπων.

ΚΟΡΕΣΣΙΟΙ

Περὶ τῆς οἰκογενείας τῶν Κορεσσιῶν ἔγραψα μικρὸν σημείωμα εἰς τὴν Ἀθηνᾶν (τ. 46, 1935, σ. 203), περὶ δὲ τῶν Χίων Κορεσσιῶν καὶ Καλβοκορεσσιῶν βλ. αὐτ. καὶ περισσότερα εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Χίου τοῦ Γ. Ζολώτα (τ. 2, 1923, 355).

Εἰς τὰ ἀνωτέρω προσθέτω ὀλίγας λέξεις περὶ τῶν Χίων Κορεσσιῶν. Οἱ πρῶτοι Χίοι Κορέσσιοι εἶναι ὁ Μιχαὴλ Κορέσης καὶ ὁ Σεβαστὸς Κορέσης, οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὴν συμφωνίαν παραδόσεως τῆς Χίου εἰς τὸν Γενοάτην Σίμωνα Βιγνιζόν². Κατὰ τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα διεκρίθη ἐν Χίῳ ὁ ἱατρὸς Ἰωάννης Κορέσης, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε μεγάλην κοινωνικὴν δρασίαν³. Κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα διεκρίθη καὶ ὁ Γεώργιος Κορέσης, περὶ τοῦ ὁποῖου ἔγραψα εἰς τὴν Ἀθηνᾶν (46, 191)⁴.

Περὶ τοῦ καθολικοῦ Βικεντίου Κορέση ἔγραψεν ὁ G. Hoimann⁵.

Περὶ τῶν νεωτέρων Κορεσσιῶν ἴς σημειωθῆ ὅτι ὁ Νικόλαος Κορέσης ἐξέδωσε δύο ἐφημερίδας, τὴν Ἐκλεκτικὴν καὶ τὸν Ἄγγελον τοῦ Βυζαντινοῦ λαοῦ. Ἀπέθανε τὴν 6ῃν Ἰανουαρίου 1885⁶.

Εἰς τοὺς κώδικας τῆς μονῆς Μουνδῶν ἀναφέρονται Κορέσσιοι, « ὁ εὐγενὴς κτήτωρ μισὲρ Κωνσταντίνος Κορέσης » (τὸ 1617) καὶ ἄλλοι.

Κορέσσιοι ἐξ ἀρρενογονίας δὲν εὐρίσκονται πλέον εἰς τὴν Χίον. Ἐξὼ ὅμως αὐτῆς ἀκούονται συχνά.

K. AMANTOS

¹ Ἐ. Legrand - H. Pernot, Bibliographie Ioniennne, τ. 1, σ. 61.

² Βλ. Κ. Ἀμάντου, Συμβολὴ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τῆς Χίου, σ. 160 (τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, 1954 - 1955).

³ Κ. Ἀμάντου, Τὰ γράμματα εἰς τὴν Χίον, 1946, σ. 54.

⁴ Δὲν ἐσημείωσα ἐκεῖ τοὺς ἐπαίνους τοῦ Δοσιθέου ἐν τόμῳ Καταλλαγῆς, 1694, σ. 276 : « Ὁ Γεώργιος Κορέσιος ἦν ἐκ τῆς περιφήμου νήσου Χίου, εὐγενὴς ἐξ εὐγενῶν, φιλόσοφος, ἱατρὸς καὶ θεολόγος, οὗ καὶ πολλὰ συγγράμματα φιλοσοφικά, ρητορικὰ καὶ θεολογικὰ εὐρίσκονται, περὶ ὧν... εἰρήσεται ἡμῖν κατὰ πλάτος ».

⁵ Il vicariato apostolico di Constantinopoli, 1935, σ. 251.

⁶ Βλ. Ποικίλην Στοάν, τ. 6, 1886, σ. 457.